

УДК 316.4.06
DOI: 10.31733/15-03-2024/1/158-159

Тетяна СЕРГІЄНКО

доцент кафедри міжнародних відносин
та соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат політичних наук, доцент

ПОВЕДІНКОВІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ЗМІНИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РФ

Актуальність обраної теми полягає в тому, що повномасштабне вторгнення російської федерації та пов'язана з цим проблема порушення територіальної цілісності державного кордону України вимагають якісно нових наукових підходів до дослідження бачення перспектив післявоєнної відбудови України. Запорука перемоги України в цій кровопролитній війні – консолідація українського суспільства.

Після повномасштабного вторгнення рівень консолідації українського суспільства суттєво зріс, і це пов'язане насамперед із загальним бажанням відбити збройну агресію терористичної держави та відновити свої кордони. Також значну роль у консолідації українського суспільства та формуванні єдиної національної ідентичності відіграло і відіграє прагнення до зростання добробуту українців, їхньої повноправності та відданості пам'яті незалежної держави. Від того, наскільки суспільство національно консолідоване, залежить розвиток будь-якої нації. Процеси національної консолідації та національного розколу завжди супроводжували і супроводжують розвиток держав і націй. Як показує світова практика, більшість суспільств характеризується багатьма суперечностями, котрі можна поділити на різні групи. Причини розколів можуть бути найрізноманітнішими: економічними, релігійними, мовними, етнічними, соціальними, ідеологічними, культурними тощо.

Різним аспектам даного питання присвятили свої дослідження такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як: Ф. Шміттер, Д. Міллер, Л. Нагорна, І. Іванов, Л. Солоненко, М. Михайличенко, В. Воронкова, О. Кіндратець, О. Майборода, Б. Парахонський. Слід також відмітити напрацювання вітчизняних учених: В. Будкіна, І. Бураковського, В. Вергуна, Ю. Козака, В. Новицького, Т. Циганкової, Ю. Шишкова, – та зарубіжних: Б. Баласа, Н. Вінера, Е. Гаази, К. Дойч, М. Портера, Т. Парсон, В. Леонтєва, П. Робсон, А. Рюгманн, Г. фон Хаберліера, В. Уоллес, Е. Хаас, М. Ходжес та ін. Також це питання досліджувати філософи, політики та державні діячі, такі як: Т. Мальтус, К. Клаузевіц, Л. Ранке, А. Махан, М. Волш, Е. Фромм та інші. Разом з тим на сьогодні дослідження цієї проблеми залишається актуальним і потребує активного комплексного вивчення основних тенденцій поведінкових та функціональних змін українського суспільства в умовах повномасштабної військової агресії російської федерації.

Кожна країна намагається побудувати власну модель національної єдності та національної консолідації. Консолідація є однією з важливих ознак зрілої держави та формою існування сучасних націй, важливим фактором зміцнення державного суверенітету на шляху розбудови політичної нації. Національна консолідація в широкому розумінні визначає якість державності та конкурентоспроможність нації, а тому залишається важливою та актуальною для більшості сучасних держав і України зокрема.

Початок повномасштабного вторгнення росії на територію України докорінно змінив ситуацію в українському суспільстві. З перших днів повномасштабного вторгнення в Україну армія російської федерації зустріла не лише запеклий опір регулярних збройних формувань, а й опір українського народу, який продемонстрував дивовижну національну стійкість, – громадські організації, волонтери, благодійні фонди та звичайні активні громадяни об'єдналися та почали вирішувати багато завдань щодо допомоги армії та постраждалому населенню. Такі заходи були розгорнуті в різних українських громадах на Заході, Півдні, Півночі та в центральній частині України.

Це, в свою чергу, змінило ставлення західних країн до нашої держави, а саме невіру

в те, що Україна витримає хоча б три тижні. Як військові, так і цивільні українці продемонстрували всьому світу приклад боротьби, опору, соціальної згуртованості та соціальної стабільності [1, с. 38]. Стабільність стала своєрідним «брендом» сучасного українця [2]. Загалом, коли ми вивчаємо концепцію стійкості, то акцентуємо увагу на тому, що вона є частиною комплексного підходу до побудови національної безпеки.

Для України війна стала каталізатором соціальних змін у суспільстві та стимулювала формування української самоідентичності, відсуваючи на другий план такі першочергові проблеми, як мова та релігія. Українське суспільство досить стійке до військової агресії з боку росії. Бойові успіхи Збройних Сил України у вересні-листопаді 2022 р. у звільненні Херсона та Харківської області зміцнили віру людей у перемогу України та здатність Збройних Сил України вести успішні наступальні дії.

Але окрім позитивних проявів, можна спостерігати й негативні тенденції щодо настроїв у суспільстві. І це пов'язане насамперед зі зростанням рівня корупції в органах центральної влади та місцевого самоврядування, нецільовим використанням бюджетних коштів, що може стати каталізатором подальшого зростання рівня недовіри до влади. Майже 40 % бюджету України у 2023 р. становила зовнішня допомога. Без зовнішньої допомоги Україна не зможе забезпечувати потреби бюджету та продовжувати військові дії. Крім того, слід зазначити, що ведення бізнесу в Україні значно ускладнюється через російські атаки на інфраструктуру та виїзд кваліфікованої робочої сили за кордон.

Отже, подальші перспективи консолідації українського суспільства значною мірою залежать від того, наскільки реально будуть реалізовані чинники, які підтримує більшість громадян України, зокрема боротьба з корупцією, економічні реформи та перемога України у війні [3, с. 93].

Наслідки збройної агресії росії проти України є згубними для українських економічних процесів. Спад виробництва, прямі та непрямі демографічні втрати, фінансова нестабільність зумовили негативні прогнози щодо процесу відновлення. Пік глибини падіння виробничих і фінансових показників припав на 2022 рік, тоді як у 2023 році відбулося незначне зростання економічних показників. Основні зміни в структурі економіки торкнулися всіх макроекономічних показників: реального ВВП, індексу споживчих цін, сальдо поточного рахунку та валютних резервів.

Таким чином, перед українською владою зараз стоїть важливе завдання: сформулювати оптимальну стратегію післявоєнного відновлення економіки, яка забезпечить поступовий вихід країни з кризи та врахує масштаби військових втрат. Важливими напрямками післявоєнної відбудови економіки України мають стати: відновлення об'єктів критичної інфраструктури, об'єктів життєзабезпечення населення; відбудова соціальної інфраструктури (розробка проєктів реконструкції населених пунктів з урахуванням сучасних стандартів), транспортної мережі; перенесення виробничих приміщень. Розвиток будь-якої країни залежить від ступеня національної єдності суспільства, авторитету влади і довіри громадян.

---

1. Арабаджиев Д. Ю., Сергієнко Т. І. Політична маніпуляція та інформаційно-психологічна безпека в політичних відносинах. *Політикус*. 2020. № 2. С. 36–43.

2. Національна платформа стійкості та згуртованості. URL : <http://national-platform.org/>.

3. Сергієнко Т. І. Державна єдність і територіальна цілісність України в умовах війни. *Соціально-гуманітарні виміри правової держави : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Дніпро, 27 жовт. 2022 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. С. 92–95.